

Asia: VN/2575/2021

**Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Kunta

**Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen**

**1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?**

Kyllä [Riittävän suppean alueen sisällä toimivassa yhteistyöryhmässä voidaan ottaa huomioon paikkakuntakohtaiset erityispiirteet ja -tilanteet, ja yhteistyö mm. resurssien käytön kohdalla on joustavaa.]

**1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?**

Hyvinvointialueella [Hyvinvointialue muodostaa toiminta-alueelleen useita, mm. maantieteellisin perustein koottuja yhteistyöryhmiä, jotka toimivat itsenäisesti hyvinvointialueen ohjauksessa.]

**2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?**

Kyllä [Opiskeluhuoltosuunnitelman laatiminen on perusta tasapuoliselle ja laadukkaalle opiskeluhuoltotyölle. ]

**3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?**

Opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä tulee olla edustus kaikista alueen kunnista, ja suunnitelmassa tulee huomioida kuntakohtaiset erityispiirteet ja muut opiskeluhoitopalveluiden järjestämiseen vaikuttavat seikat.

**4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?**

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien erilaisuuteen liittyviä näkökulmia on nostettu esille lausunnon yleisiä huomioita -kohdassa.

**5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?**

Kyllä [Ratkaisevan tärkeää on se, että opiskeluhoitotyö on resursoitu riittävästi, ja että opiskeluhoitohenkilöstön työaika suunnataan oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa tehtävään työhön. Opetuksen järjestäjän toiveet ja näkemykset palvelun järjestämisestä tulee huomioida, vaikka opiskeluhoitohenkilöstö onkin hyvinvointialueen palveluksessa.]

**Opiskeluhuollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja**

**6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhuollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?**

Täsmennykset ovat tarpeellisia, ja salassapitoon liittyvät säännökset parantavat oppilaiden ja opiskelijoiden oikeusturvaa. Oppilaan edun toteutumisen kannalta tarpeellisen tiedon on edelleen siirryttävä eteenpäin asiantuntijaorganisaation sisällä.

Kirjaamisen mitoittamisessa on varmistuttava siitä, että kirjaaminen ei perusteettomasti vie opiskeluhoitohenkilöstön työaika opiskeleijoiden kohtaamisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä.

**7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?**

Esitys ottaa hyvin huomioon tietosuojasääntelyyn liittyvät asiat.

**8) Opiskeluhuollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?**

Kyllä

**Muut huomiot esityksestä**

**9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoillon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoillon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoillon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoiltopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?**

Oppilaitoksen työntekijällä tulisi olla välttämättömissä tilanteissa oikeus ja samalla velvollisuus ottaa yhteyttä psykologiin, kuraattoriin, terveydenhoitajaan tai lääkäriin myös silloin, kun yhteisymmärrystä oppilaan tai opiskelijan kanssa ei saavuteta. Oppilas/opiskelija voi hyvin erilaisista syistä kieltää yhteydenotot, jolloin viive avun saamisessa voi huonontaa oppilaan/opiskelijan tilannetta. Työntekijän yhteydenottoa ilman erillistä suostumusta voi verrata lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.

**10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoiltoa ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?**

Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään [Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisroolin säilyttäminen on tärkeää, koska virastossa on tarvittava asiantuntemus koulujen ja oppilaitosten toiminnasta.]

**11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?**

Esitykseen sisältyy tavoite yhteisöllisen opiskelijahuollon ennaltaehkäisevän työn vahvistamisesta. Tavoite on oikeasuuntainen, sillä yhteisöllinen opiskelijahuoltotyö ei ole toteutunut kunnissa tasalaatuisesti mm. henkilöstön rekrytointiin liittyvien haasteiden takia. Yhteisöllinen opiskelijahuoltotyö tukee koko kouluyhteisöä ja siihen kiinteästi kuuluvia perheitä, ja ehkäisee samalla vaikeampien ongelmien syntymistä.

Tavoite yksilökohtaisen opiskeluhoillon varhaisen tuen saatavuuden tehostamisesta on myös tärkeä. Opiskeluhoillon tehostaminen esiopetuksessa ja perusopetuksen alkuvaiheessa vahvistaa oppilaiden hyvinvointia, ja palvelun toteutumisella on positiivinen vaikutus myöhempisiin koulu- ja opiskeluvuosiin.

Esitysluonnoksen yksi keskeinen sisältö on henkilöstömitoitusten asettaminen psykologi- ja kuraattoripalveluihin. Sama mitoitus esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella vahvistaa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista ja luo selkeän viitekehyksen oppilashuoltotoiminnalle. Joustavasti toimivassa oppilashuollossa voidaan mitoituksia muuttaa esim. kunnan sisällä tilapäisesti ja tilanteen mukaan. Henkilöstömitoituksessa tulisi ottaa oppilasmäärän ohella huomioon se, kuinka monesta koulu- tai oppilaitosyksiköstä oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilöstö vastaa. Työpari- ja

tiimityöskentelyn toteutumista edistää saman mitoituksen asettaminen sekä koulukuraattoreille että -psykologeille.

Henkilöstömitoituksen toteutumisen edellytyksenä on kelpoisuusehdot täyttävän työvoiman saaminen. Erityisesti psykologien rekrytointi julkisen sektorin tehtäviin on ollut haasteellista viime vuosina. Julkisessa keskustelussa on esiintynyt erilaisia mielipiteitä siitä, mistä psykologipula johtuu. Henkilöstömitoitus on epäilemättä yksi keino tehdä julkisen sektorin työpaikoista houkuttelevampia. Psykologien rekrytointiin liittyvät haasteet tulee ratkaista ennen velvoittavan henkilöstömitoituksen asettamista.

Esitysluonnoksessa todetaan, että kuraattoripalveluita koskeva henkilöstömitoitus tulisi voimaan 1.1.2022 alkaen. Henkilöstömitoituksen muuttuminen kesken lukuvuoden ei ole hyvä toimintamalli, vaan tämäntyyppisten muutosten tulisi seurata koulujen ja oppilaitosten lukuvuosirytmää. Henkilöstömitoitusten kiristämiseen sisältyy aina myös taloudellinen näkökulma. Tässä tapauksessa oppilas- ja opiskelijahuoltopalveluita järjestävän tahon tulee saada riittävä ja pysyvä rahoitus, jotta palveluiden järjestäminen pystytään toteuttamaan lain edellyttämällä tavalla.

Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksiin esitetään luonnoksessa muutoksia. Esitys monipuolisen korkeakoulutustaustan huomioimisesta kuraattorin kelpoisuuteen on hyvä. Se varmistaa kuraattoreiden saatavuuden jatkossakin, ja antaa palvelun järjestäjälle mahdollisuuden valita kuraattorin tehtävään koulujen ja oppilaitosten tarpeita vastaava henkilöstö.

Leinonen Sari

Lieksan kaupunki - Kaupunginhallitus 23.8.2021 § 247